

Pöllönpöntöt myyrätuhojen torjunnassa

Myyrien aiheuttamat metsätuhot

Metsämyyrä

- Syö männyn ja kuusen silmuja syksyllä ja talvella, mutta jättää yleensä suojussilmut paikalleen.
- Syö myös männyn kasvaimen kärkiosasta version kuorta.

→ Aiheuttaa puille monilatvaisuutta, kaksihaaraisuutta, runkomutkia, poikaoksia ja kuorivaurioita¹.

Metsämyyrä (Myodes glareolus). Kuva: Wikimedia commons: soebe, 17.07.2004. CC BY-SA 3.0

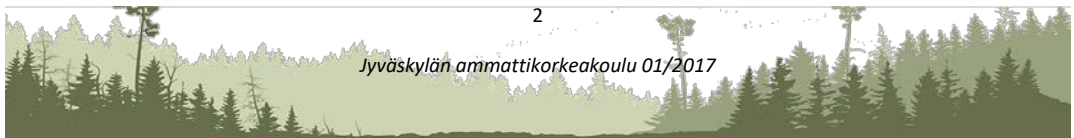
Peltomyyrä

- Nakertaa lumipinnan alapuolelta männyn, kuusen ja koivun taimien kuorta.
- Taimi kuolee, jos peltomyyrä nakertaa kuoren koko rungon ympäri.

→ Aiheuttaa puille alttiuden sienitartunnoille, värivikoja ja alttiuden pakkashalkeamiin¹.

Peltomyyrä (Microtus agrestis). Kuva: Wikimedia commons: James K. Lindsey, 2008. CC BY-SA 3.0

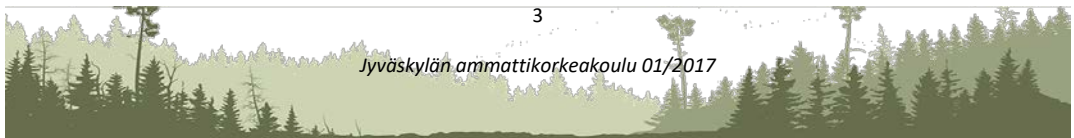
Vesimyyrä

- Syö puiden ohuita juuria ja juurien kuorta talvisin.
- Kaivaa käytäviä maahan, minkä huomaa maan pinnalla olevista multakasoista.

→ Aiheuttaa sen, että keväällä taimet taipuvat vinoon tai kaatuvat ja kuolevat¹.

Vesimyyrä (*Arvicola amphibius*) Kuva: Wikimedia commons by Rabensteiner - Oma teos, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=2975379>

Ojien lähistöllä voi vesimyyrä aiheuttaa tuhoa.

Lapinmyyrä (*Microtus oeconomus*)

- Järsii männyn ja koivun kuorta puiden tyveltä ja maanpinnan alapuolelta.
- Nakertaa myös juuria.

→ Aiheuttaa puiden kaatumisen tai kallistumisen¹.

Myyrien aiheuttamia tuhoja esiintyy

- heinittyneillä hakkuualueilla
- metsitetyillä pelloilla
- vesistöjen ja ojien lähistöillä (vesimyyrä)
- metsissä, joissa on pehmeä maa, kuten turvemailla¹

Pöllöt myyrien saalistajina

- Suomessa pesiviä pöllölajeja on kymmenen.
- Suurin osa Suomessa pesivistä pöllöistä syö pääravintonaan pik-kunisäkkäitä eli myyriä, sopuleita, hiiriä, päästäisiä sekä rottia.
- Pöllöjen pesiminen ja siten myös pöllöjen määrä vaihtelee myyrien määrän mukaan. Hyviä myyrävuosia on noin 3-4 vuoden välein².

Pöntöissä pesivät pöllöt Suomessa

- Varpuspöllö (*Glaucidium passerinum*)
- Helmipöllö (*Aegolius funereus*), Suomen yleisin pöllö
- Lehtopöllö (*Strix aluco*)
- Viirupöllö (*Strix uralensis*)
- Hiiripöllö (*Surnia ulula*), harvinaisempi pöntössä pesijä³

Helmipöllö on yksi Suomessa pesivistä pöllöistä. (Kuva: Samuli Lahtela, www.samulilahtela.fi)

Pönttöjen rakentaminen pöllöille

Perustietoa ja vinkkejä³

- Pöntön seinämateriaali: sorvattu luonnonpuu, lauta tai vaneri.
 - o Huom! Paineekyllästettyä lautaa ei saa käyttää pöntöissä, koska siitä erittyy myrkyllisiä yhdisteitä.
 - o Sorvatusta puusta kannattaa poistaa kaarna ja tuohi, jolloin kosteus haihtuu seinistä tehokkaammin.

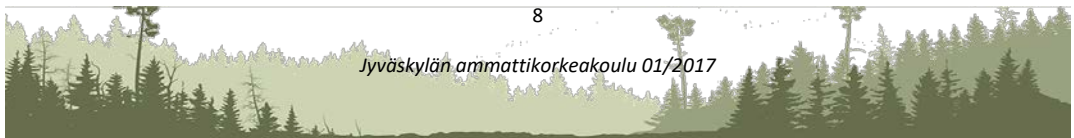

- Pöntön kattomateriaali: Vesivaneri tai lauta
 - Kattoja tehdessä kannattaa muistaa, että katto ei saa vuotaa. Sen takia kannattaa katto päällystää tai tehdä se yhdestä palasta, jos mahdollista.
 - Pönttöön kannattaa tehdä tasakatto tai viistokatto, harjakattoa on vaikea saada vesitiiviiksi.
 - Pönttöön voi myös tehdä ns. sisäkaton, eli kiinnittää kat-
tolautaan koko sisäosan mittaisen puupalan, joka paran-
taa vesitiiviyyttä. Toisaalta puu turpoaa ja ongelmia saat-
taa tulla pöntön siivouksen yhteydessä siten, että kattoa
ei saa enää takaisin paikalleen.
- Pöntön pohja kannattaa upottaa seinien sisään. Tällöin sei-
niä pit-
kin valuva vesi ei jää pohjalaudan päälle lahottamaan sitä.
- Pohjaan kannattaa porata kulmiin pienet reiät, jotka parantavat
pöntön ilmanvaihtoa. Rei`istä kosteus pääsee ulos.
- Pönttö kannattaa tehdä joko ylhäältä tai etuseinästä aukeavaksi.
Jos pönttö tehdään etuseinästä aukeavaksi, pitää varmistaa, että
seinä ei aukea itsekseen.
- Lentoaukkoon pitää tehdä tasaiset reunat, jotta pöntön asuk-
kaalle ei aiheudu vahinkoa.³

Luonnonpuusta saa kauniita ja maisemaan sopivia pöllönpönttöjä. Kuvassa keskeneräinen pönttö vailla kattoa. Pöntön taakse on kiinnitetty lankunpätkä, joka helpottaa puuhun kiinnittämistä.

Pönttöjen mittatietoja

Pöllölaji	Varpuspöllö	Helmipöllö	Lehtopöllö	Viirupöllö
Pöntön korkeus, cm	40–60	50	60	60–70
Sisätilan halkaisija, cm	15–18	20	26<	30<
Lentoaukon halkaisija, mm	46	80–90	130	130–180
Lentoaukon yläreunan etäisyys katosta, cm	15–20	8	8	8
Ripustuskorkeus, m	1–5	2–4	4–6	4–6

Pöllöpönttöjen mitat³.

Pönttöjen ripustaminen puihin

- Pönttöjä voi ripustaa puihin minä vuodenaikana tahansa, mutta ne kannattaa ripustaa joko syksyllä (jolloin pöntöistä on suojaa talvella) tai varhaiskevällä hyvissä ajoin ennen pesintää.
- Pönttöjen ripustaminen ei saisi aiheuttaa puulle haittaa. ³
- Pöntön voi kiinnittää narulla, köydellä tai melkein ihan millä vain keksii. Pöntön taakse voi myös kiinnittää laudanpätkän, ja sahata ympyränmuotoisen reiän laudan yläpäähän, josta pöntön voi pujottaa oksaan. Tällöin pönttö pitää köyttää alhaalta kiinni puuhun, jotta pönttö ei pääse heilumaan tuulessa. ⁴

Viirupöllön pönttö on valmis asennettavaksi.

Pönttöjen huolto

- Pönttöihin jää pesinnän loputtua ulostetta, pesämateriaalia ja luultavasti myös saaliita, voipa pöntöistä löytyä myös kuolleita poikasias. Tämän ja loisten ja kirppujen takia kannattaa pönttöä tyhjentää joko vuosittain tai muutaman vuoden välein riippuen pöntön käytöstä. ³
- Pönttö kannattaa puhdistaa syksyn ensimmäisten pakkasten aikaan, jolloin mahdolliset pikkuötökät, esim. lintukirput, ovat kuolleet.
- Pönttöä tyhjennettäessä kannattaa samalla tarkistaa pöntön kunto. Erityisesti kannattaa kiinnittää huomiota pohjan ja katon kuntoon sekä pöntön kiinnitykseen.

Pönttöjen tekijän vinkkejä ja huomioita

- Työturvallisuus pitää huomioida pönttöjen teko- ja asennusvaiheessa!
- Jos pöllönpönttöjen teko kuulostaa vaikealta, voi pesimispaikkoja tehdä myös keloihin.
- Luonnonpuuta kannattaa kysellä metsureilta, sillä hakkuista voi jäädä ylimääräisiä pöllejä hyödynnettäväksi pöntöiksi. Pöllejä kannattaa kuivattaa vuosi, jolloin puu on kuivunut kokonaan eikä rupea halkeilemaan käytössä.
- Jos pönttöjä asentaa muuallekin kuin omalle maalle, pitää pöntön asentamiseen pyytää lupa maanomistajalta. ⁴

Lisätietoa

- Tiedätkö äänen perusteella, mikä pöllö pöntössä asustaa? Kuuntele pöllöjen ääniä Suomen Luonnon verkkosivuilta:
<http://www.suomenluonto.fi/tag/pollot/>
- Lisää tunnistusmateriaalia Luontoportin verkkosivuilla. Kuvia, tietoa sekä myös ääninäyte kustakin Suomessa pesivästä pöllöstä:
<http://www.luontoportti.com/suomi/fi/linnut/?c=strigidae>

Lähteet:

1. Uotila, A., Kasanen, R. & Heliövaara, K. 2015. Metsätuhot. Metsäkustannus Oy. Latvia.
2. Velmala, W. 2012. Myyrät pöllöjen armoilla – vai toisinpäin? Linnunponto.com-verkkosivuston artikkeli. http://www.linnunponto.com/index.php?sivu=lintu-kiikari_2005_pollot.php
3. Laaksonen, J. 2013. Pihan linnut ja pöntöt. Kustannusosakeyhtiö Paasilinna. Porvoo.
4. Pönttöjen tekijän haastattelu. 2016. Haastattelu tehty 11.10.2016.

Teksti: Niina Näriäinen & Laura Vertainen

Kuvat: Niina Näriäinen

Tämän omatoimisen ja aktiivisen metsänomistajan infokortin on koostanut Jyväskylän ammattikorkeakoulu osana NEEFO "Network for Educated European Forest Owners" -hanketta, jota on osarahoittanut EU:n Erasmus+ -ohjelma (Agreement No.2015-1-LV01-KA204-013437). Lisätietoa hankkeesta sekä lisää infokortteja löydät Internet-osoitteesta: jamk.fi/infokortit.

